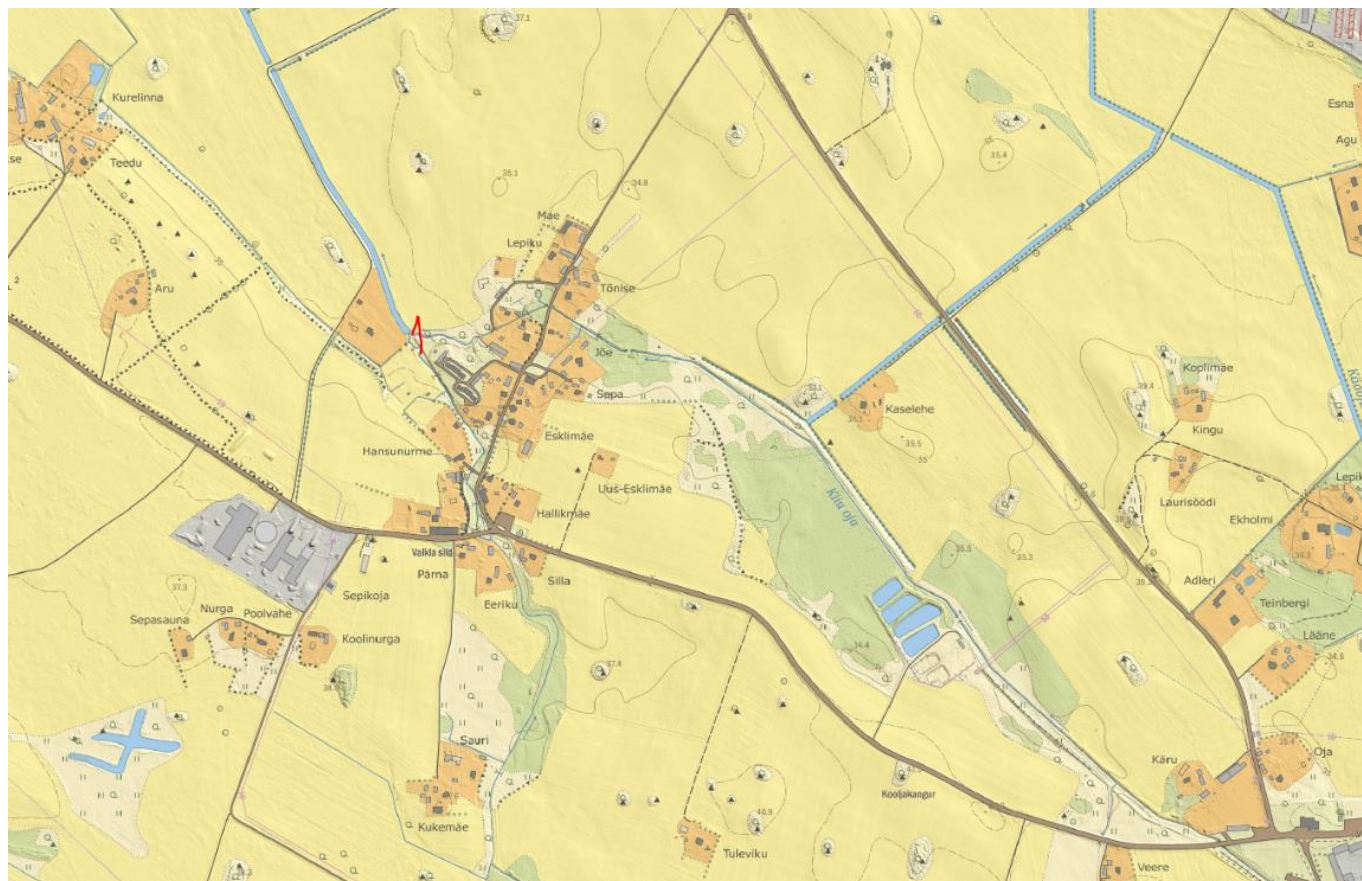

Vaatleja: Marko Vainu, vaatluse aeg 12.04.2026

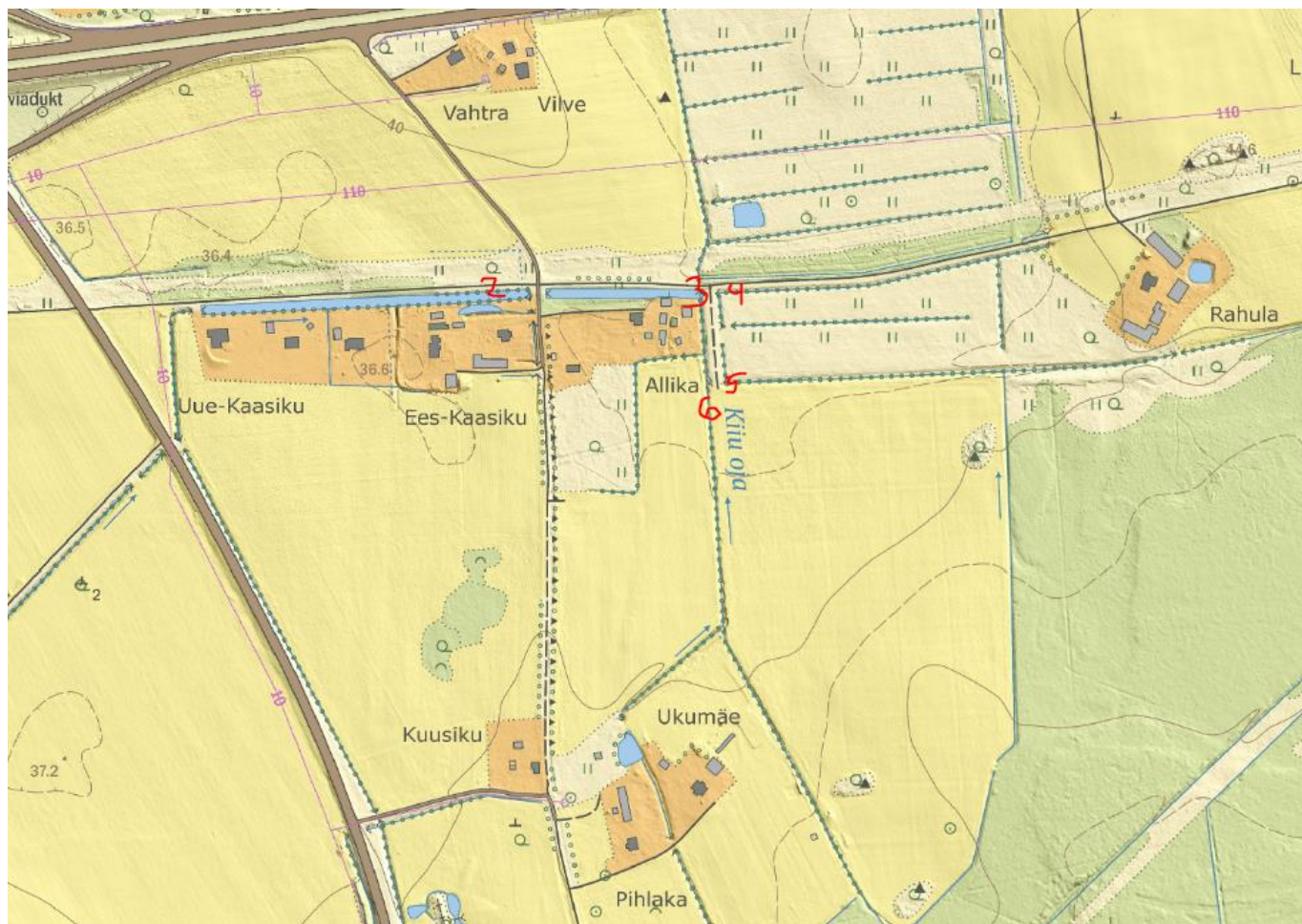
Vaatleja: Marko Vainu, vaatluse aeg 12.04.2026

1. Kiiu oja suue Valkla ojja. Kiiu oja on kitsam ja väiksema vooluhulgaga:

2. Kraavis voolas ohtralt selget vett:

3. Vett voolas mõlemast suunast. Allika talu peremehe sõnul tuleb rohkem lõuna poolt. Läänest tulev kraav külmus talvel põhjani kinni. Allikat tema teada talu juures pole. Nimetavad allikaks Kiiu oja, kuna see ei jäätu talviti:

4. Idast tulevas kraavis voolas veidi vett.
5. Idast tulevas kraavis voolas ohtralt vett, kuid vähem kui voolas lõunast:

6. Oja on hakanud süvendatud sängis veidi looklema. Liiv oli põhjas:

7. Oja lookleb meetrisügavuses järskude kallastega liivapõhjalises sängis:

8. Kena oja voolas:

9. Kraavivalli pole, kuigi säng on sirge. On hakanud meandreeruma. Kaldad on järsud:

10. Voolavat vett oli palju vähem kui eelmises punktis. Eristuvaid allikakohti pole, aga vett tuleb tõenäoliselt mulla ja liiva piirilt kogu sāngi ulatuses. Võimalik, et väga vana madal kraavivall ikkagi on:

11. Vooluhulk oli kahanenud kuni poole l/s. Sāngi põhjas ja külgedel on laiendid, aga mitte konkreetseid allikad:

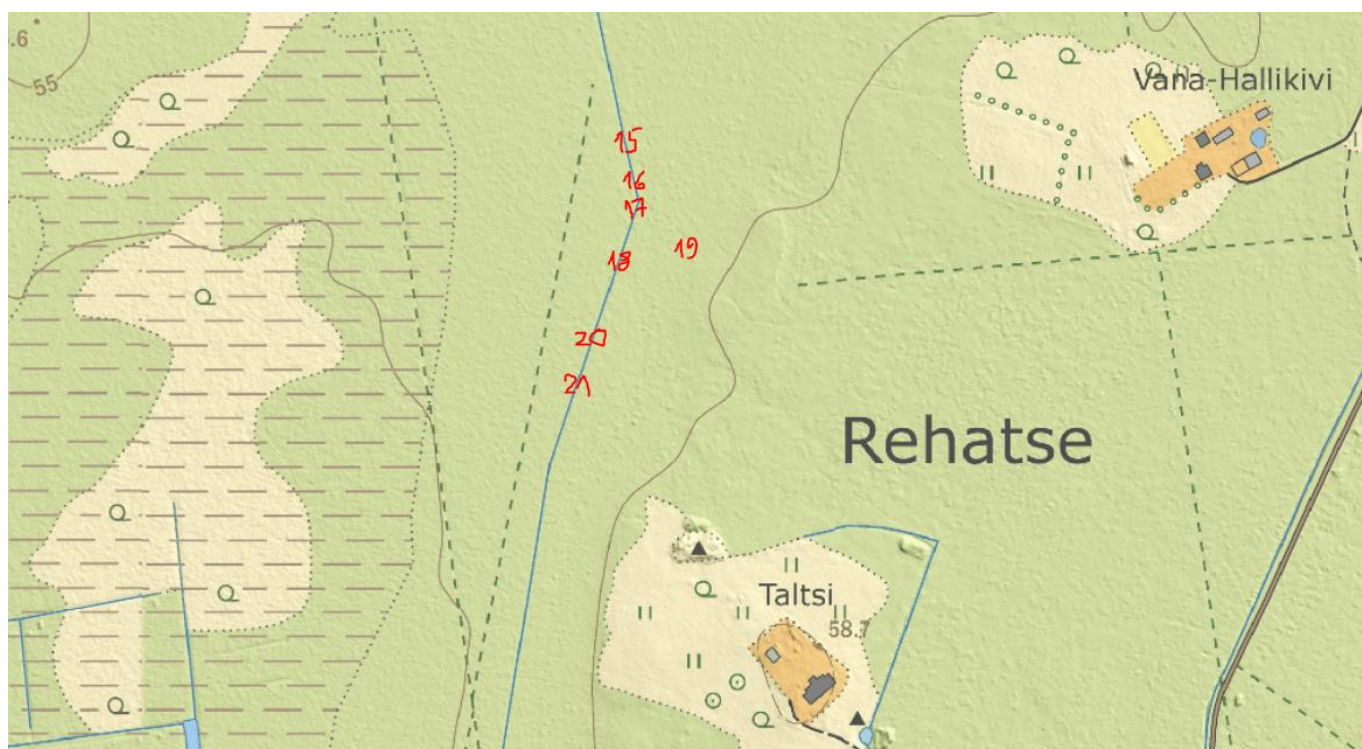
12. Mudaseks sõidetud ojaläbimise koht. Vesi nirises roopast roopasse:

13. Tilluke, alla poole l/s vooluhulgaga tumedaveeline nire:

14. Praegu oja lähteks loetud koht. Lõunast tulev kraav oli kuiv. Kagust tuli süvendatud nire. Ei sobi oja lähteks:

15. Vesi nirises:

16. Sängis kasvab puu, mis tekitab sängi 2,5 m pikkuse katkestuse. Puust allavoolu oli nirisemist näha. See pidi tulema puu juuremätta alt puust ülesvoolu:

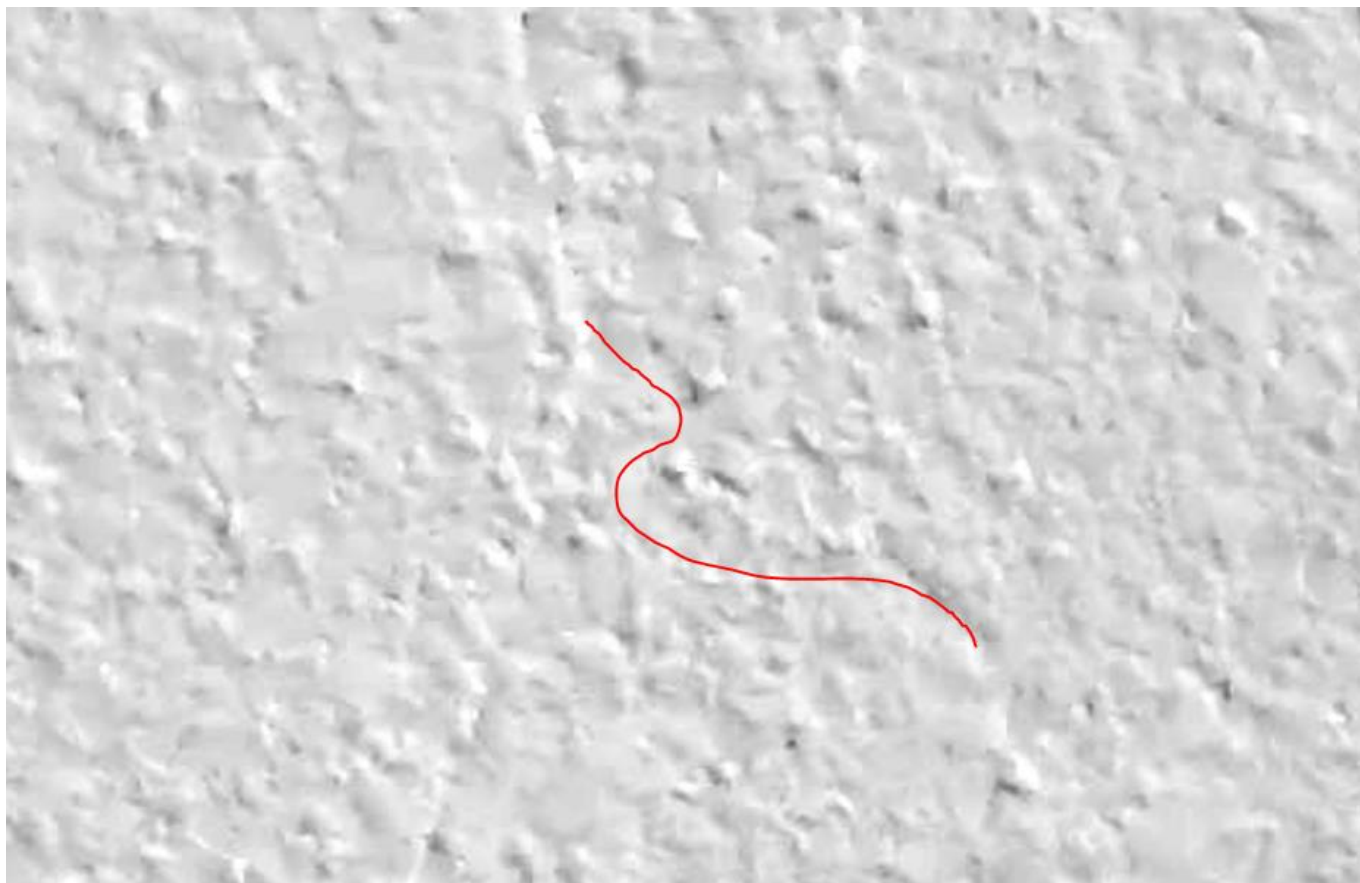
17. Lõuna pool on turbasamblane kinnikasvav kraav. Ida poolt tuli palju rohkema veega soon. Voolu polnud küll näha, sest allavoolu olev puu tekitas paisutuse:

18. Kraavis oli vaid niiske sammal.

19. Punkti 17 jõudev soon algas üsna konkreetselt. Ümber selle oli kuivapoolne lodumets mõne lombiga, kuid siit loode pool oli soones peaaegu katkematu vesi, kuigi seisev:

20. Rabamets. Kitsas, seisva veega turbasamblane kraav:

21. Siit ülesvoolu **võiks ETAKis sinise kriipsu kustutada**, kuna on vaid niiske turbasammal, mis ei vaju ka sisse. Kõrvutikasvavate kuuse ja männi kõrval on tumeda veega lomp. Sealt põhja pool on 20 cm seisvat vaba vett põhjas:

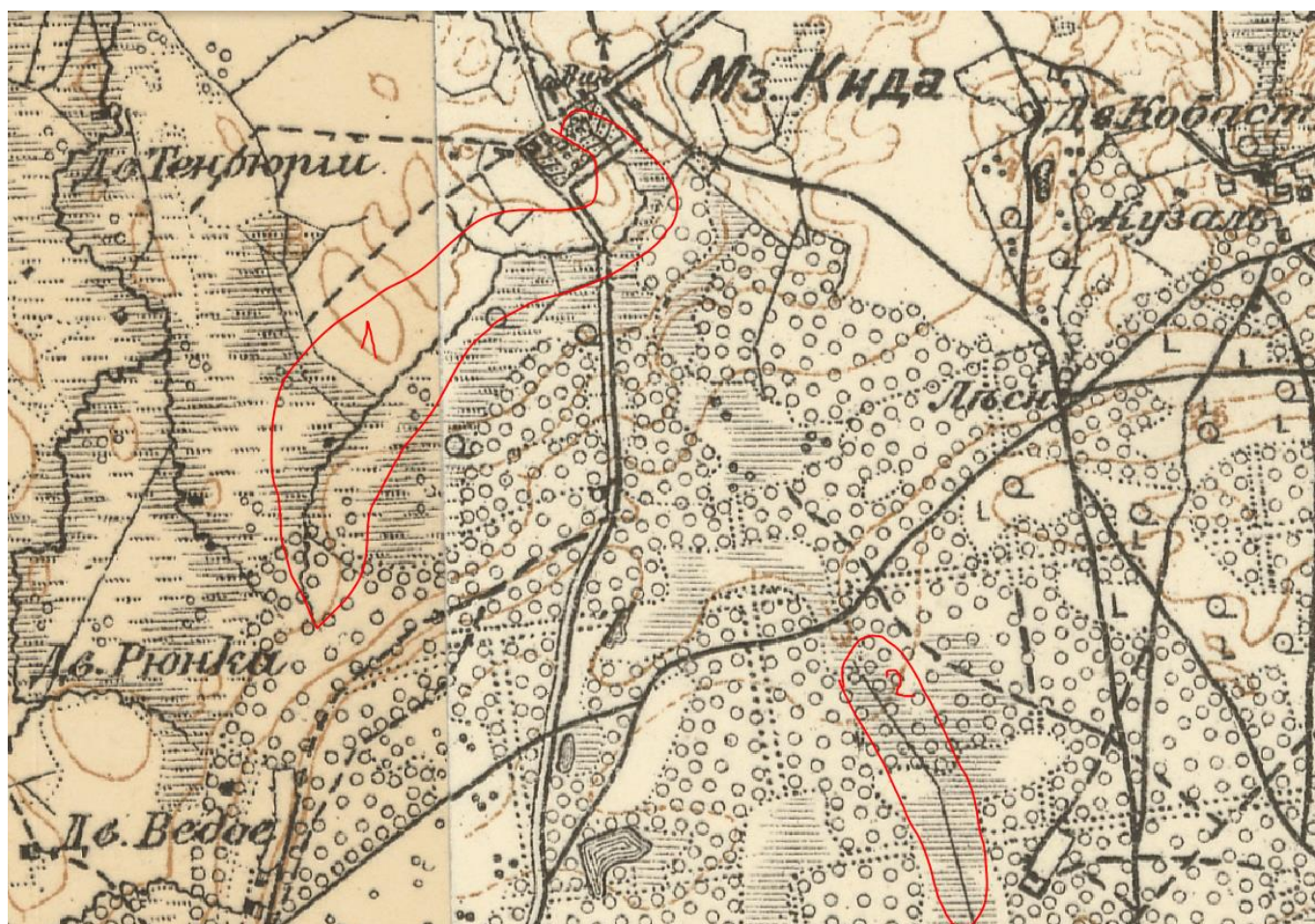

Olukord ajaloolistel kaartidel:

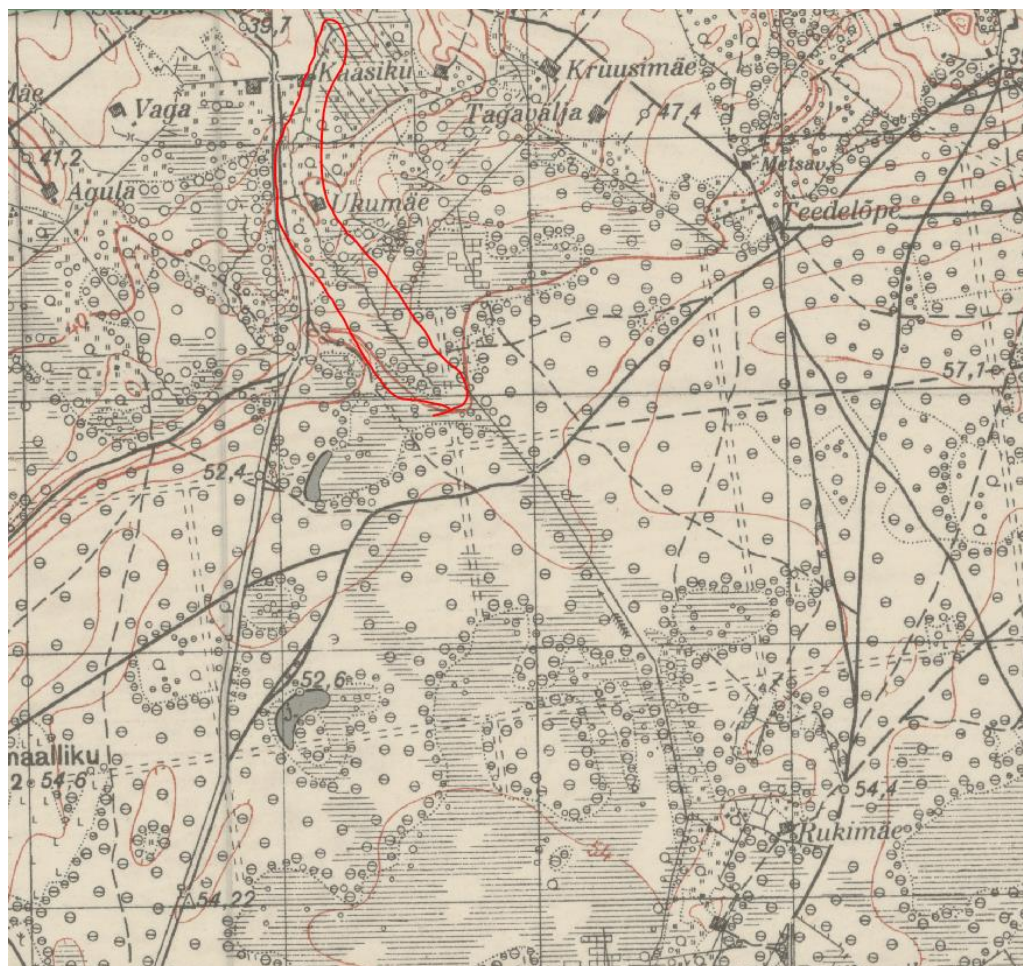
Schmidti Eestimaa kaardil on Kiiu oja kujutatud kahe lahustükinä:

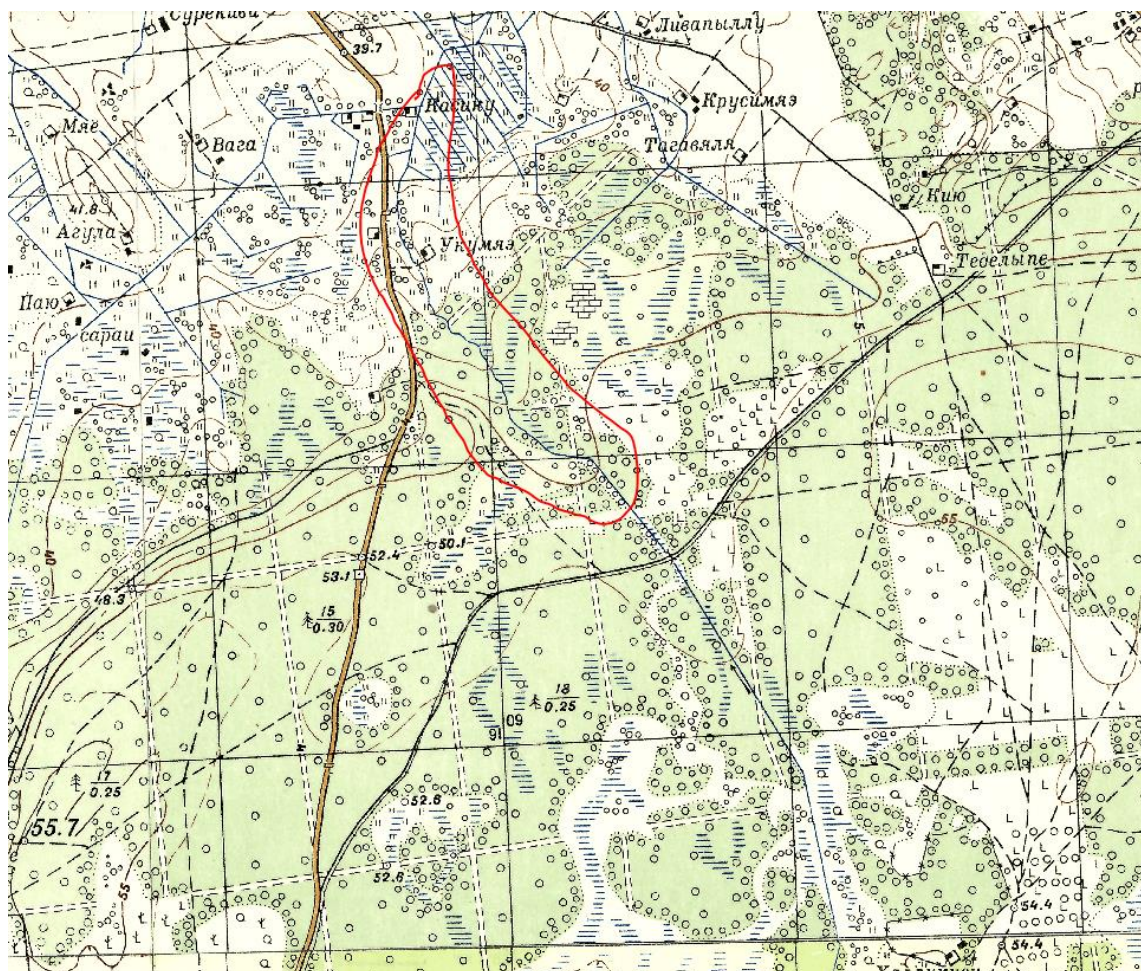
Verstastel kaartidel on oja ülemjooksuna kujutatud punktis 3 lääne poolt suubuvat kraavi (1). Kaartidel on aga ka vaatluspunktist 15 ülesvoolu olev asuv kraavjas vooluveekogu (2). Kuid see on kujutatud kulgema lõuna poole:

EV 1:25 000 topograafilisel kaardil on aga ojalikumana kujutatud selle praegune telg:

Sama on olukord ka nt NL 1948. aasta 1:25 000 kaardil:

Järeldused: Tänapäevastest vooluhulkadest ja sāngi looduslikkusest lähtuvalt on põhjendatud lugeda Kiiu ojaks Rehatse küla poolt tulevat telge. Küll pole asjakohane praegu oja lähteks loetav koht vaatluspunktis 14, kuna seal ei muutu oja olemuses midagi ning punktis lõuna poolt ühinevat kraavi pole ajaloolistel kaartidel kujutatud. Oja loodusliku, lodumetsas asuva **lähtena** saab **käsitleda punktis 19 algavat soont**. Väljanägemise põhjal on see loodusliku algupäraga ning tõenäoliselt algaski sealt looduslik nire, millesse hiljem suunati lõuna poole jääva rabametsa kuivendamiseks kaevatud kraav ning õgvendati nire põhja poole kulgevat sāngi.

Oja kuulub praegu EELISes tüüpi peakraav, kuid selle loodusliku algupära ning lõiguti säilinud loodusliku sāngi tõttu on selle sobivamaks tüübiks **oja**.